

dobro četrť ure naprej pa še je hotela, naj zlatega žepnega ne jemljem s seboj. Pa sem ga le vzal. In zdaj — moj križani Bog! — zlatega časoslova ni!»

Strašna zmedenost se je polastila starčka. Kakor otroku mu je hotelo iti na jok.

»Ni!»

Še išče nestrpno, trpi v dvomu, ali ni ure izsul iz torbe s tobačnicami. Ali pa so mu jo ukradli? Ali jo je pozabil? Z verižico vred? Pri Maliču? Kje neki drugod! Plane iz voza k sprevodniku, kdaj odhaja vlak v Ljubljano.

»Tako! Kar prestopite,« pove sprevodnik po nemško...

Dobro uro pozneje je gospod Orešec spet v Ljubljani, — in to je tretje pesmi konec! — pri Maliču. Spet je najel sobo. Našel jo je še nepospravljeno, se zaprl vanjo in iskal. Pretaknil je vse, pregledal pod, stene in strop. Le na polico s knjigami se ni ozrl. Brez ure se je spomnil proti večeru na vlak.

Sam ni vedel, kako je prišel še pravi čas...

(Dalje.)

NA OTOKU.

MIRAN JARC.

Pod vejami,
ki nam hočejo zastreti
pogled na baročni vodomet in goreče nebo —
spletamo pogovor.

Veš za pesem, ki uspava čas?...
Ali že se plašijo listi pod dihom rastoče noči.

O, da bi naše besede
preglasile votlo
strmenje,
ki preži na nas zatočence.

Čudno jasne
— kot nikoli ob dnevu —
so nam oči ob tej uri,
ko se človek budi...

Se li bojimo tišine,
ker bi se v njej ugledali
kakor v zrcalu?

Za smehljaje se skrivamo
kot za kopreno šuštečih vej. —
morda, da ne bi videli
široko razpetega molka
vesolja...
morda, da ne bi slišali
tiho stopajoče smrti...

SENCA ESTERE.

MAGAJNA BOGOMIR.

Moj Bog, zakaj so me pripeljali na ta široki vrt? Povsod krog mene rasto kostanji in molče. Več mesecev so bili beli, kot da bi mleko raslo iz njih. Ko sem jih prvič ogledoval, je pristopila sestra: »Si želite pomladi, gospod? Sneg bo skopnel in videli boste rože po gredicah.« Zakaj je rekla tako? Videl sem rože nekoč. Rdečina, tako lepa. Nageljni in za njimi modre oči. Visoki so kostanji, ali njihovi listi in sence pod njimi molče.

Pred uro je stala častita sestra poleg drevesa. Nad njo zelena krona, krog nje šopi rož med travo. Lepa je bila bela sestra, visoko drevo in duh cvetja. Pristavil sem se, ko sem šel mimo. »Dober dan, sestra Estera,« sem rekel. Nasmejala se je: »Niste si zapomnili mojega imena, gospod! Nisem Estera. Spomnite se, da sem Pija.«

Začuden sem jo gledal in se spomnil Dan-teja. »Tudi ona je rekla tako,« sem odgovoril.

»Kdo?«

»Pija. — Ricordati di me, che son la Pia.«

»Kaj pomeni to?«

Zmedel sem se in nisem znal odgovoriti.

»Ni bila morda Estera?«

»Ne. Kdo je to Estera? Mislil sem, da je Vam tako ime.«

»Spominjajte se modrih oči,« je odgovorila po kratkem molku. Začudil sem se.

»Velikokrat ste klicali modre oči, gospod!«

Prinesite, častita, nekoliko papirja! Pisal bi rad. Prijetno bi bilo ležati v travi poleg klopi in sanjariti,« sem rekel.

»Pesnik ste bili nekoč in veliko pisali.«

Začudil sem se in nisem razumel. Zakaj naj bi bil jaz pesnik?

Odšla je in prinesla papirja. Spomnila me je modrih oči.

Ah da, rdeče rože, nageljni in za njimi modre oči. Toda tukaj so samo rože, rože. Kako naj pišem?... — —

Danes je bil zdravnik tretjič pri meni. Sestra Pija je stala poleg. Gledala me je čudno tiho. Kaj je vendar na meni, da me gleda tako in kaj hoče zdravnik? Ko me je obiskal prvič, mi je položil roko na ramo in mi gledal v oči.

»Lepota,« je rekel.

»Lepota,« sem odgovoril.

»Naredite stavek ali pojasnite mi pojem!«

Beseda, ki sem jo rekel, mi je izzvenela kot v neznanu. Kaj vendar hoče zdravnik z lepoto? Ali je ne pozna ali pa hoče mene v raziskovanje, v dušeslovni predmet, kot da bi bil jaz lutka, ki misli ne zmore?

»Ljubezen?«

»Ljubezen, hm da, ljubezen. Gospod doktor, ljubezen, hm.«

»Ali naj mu povem o njegovi ljubezni? O modrih očeh je govoril in klical ime,« je vprašala sestra.

»Ni treba,« je odgovoril on in odšel.

Drugič je izpraševal isto.

»Vse, kar je lepo, je lepota,« sem mu pojasnil, ljubezen je v modrih očeh.«

Zadovoljen mi je stisnil roko in zdelo se mi je, da je on istih misli kot jaz, kajti težke stvari izprašuje in je vesel, da sem istega mnenja kot on. V očeh mu je bilo čitati, kot da je pri meni iskal.

Danes sem mu razlagal tako:

»Lepota je Bog in ljubezen, ljubezen je lepota in Bog, Bog je lepota in ljubezen.«

Vzradoščen je bil in rekel, da bo dobro, čemu je pač rekel, da bo dobro. Ali je slabo sedaj?

Sestra Pija je ostala pri meni. Žalostna je bila. »Na modre oči ste pozabili v odgovoru, gospod! Išcite, išcite modrih oči!«

Postalo mi je bridko. Kako naj iščem modrih oči, ko jih ni.

»V modrih očeh je lahko toliko, da se zrcali v njih moč Boga, lepota in ljubezen,« In vendar ste pozabili nanje! Išcite modrih oči!«

Ali, kako naj jih iščem, ko jih ni?

»Iščite v svoji misli! Lezite v travo poleg klopi in išcite jih!«

V ozračju krog debela so krožile slike. Vsake bi se lahko s prstom doteknil, ali vse so imeli zaprte oči in glave sklonjene vznak. Samo belina vratov je lepo sijala v solncu, ki se je že doteknilo vijoličastih oblakov. V gostih črtah so začeli mrežiti nebo. Soparica mi je tiščala v obraz. Prišla je sestra Pija. Krog nje so p'lesale mala Valči, Pavla in Evica, držeč se za roko. Ustavile so se poleg mene, ki sem ležal v travi in se oziral k njim.

»Kaj delate, gospod?«

»Pišem.«

»On piše,« je rekla mala Valči, »on piše,« je rekla Pavla, »on piše,« je rekla Evica. Veliko začudenje je bilo v očeh. Valči se je pričela smejati in se ni nehala, čeprav jo je

karala sestra Pija. Pavla je sklonila glavo in se pričela igrati s prstki, kot da plete rožo iz čipk, Evica je položila prstek na ustnice in premišljevala dolgo dolgo. »Ne smej se, Valči,« je zopet rekla sestra Pija in jo božala z roko po laseh. »Pojdimo in ne motimo gospoda, kajti on piše.«

»On piše, on piše, on piše,« so ponovile vse tri in odhajale za sestro. Slišati je bilo samo še Valčin smeh, ki je krožil med drevesi.

Gotovo so odšle tja k tolmunu. Da, saj se sliši Valčin smeh od tam. V tolmunu plavajo ribice, ki imajo nebo nad seboj in v odsevu pod seboj. V krogu tolmunu rasto tulipani, mali na vodi plavajoči čolnički. Imajo zlato v sredi in so solncu podobni. Vsa zlata žari rdečina cvetnih listov. Solnce plava na nebu kot oni po vodi. V tolmunu odsevajo obrazki Valči, Pavle, Evice in so kot majhne ribice. Glej, vedno večji so oblaki. Solnce nad njimi jim zlati robove, da so kot v zraku goreči kresovi. Po tleh se plazijo sence. Pod kostanji se širijo v mrak, v eno samo veliko, veliko, moj Bog, senca ob poti, leti, leti in je kot v eter prikovana, — široke oči — imajo barvo — z roko pozdrav — noč — — uganka — kje je luč, kje je spoznanje . . . ?

O da bi luč imel in sam sebi svetil,
prerija kot gredica in morje mal tolmunček,
in človek bil bi ribica, veliko solnce tulipan,
vsemir bi ves v dlan objel,
tolmun, gredico, ribico in solnce,
v dlani bi našel modre oči.
O, da bi luč imel in sam sebi svetil.

Listi kostanjevi molče. Iz daljave se sliši grmenje. Valčin smeh, čuj Valčin smeh. Kaj naj pomeni Valčin smeh? Sestra, častita sestra, napisal sem.

»Molči, Valerija, je zaklicala sestra Pija in pristopila. Čital sem na glas. Valči ni vzdržala smeja, ko sem čital. Telesce se ji je treslo v njem. Zvrnila se je v travo in se smejala, smejala. Kaj naj pomeni Valčin smeh? Pavla je gledala začudeno in ni razumela. Kako naj razume otrok, ki v drugem svetu živi. Evica pa se mi je ozrla v obraz in z začudenjem sem videl, da je jokala. Kaj je vendar na mojem obrazu, da joka, saj pesmi tudi ona ni razumela, saj je tudi ona otrok.

Sestra je odpodila Valči, Pavlo in Evico, dasi sem prosil, naj ne stori tega. »Pojdiva v kot vrta,« mi je rekla. Ubogal sem in šel za njo kot otrok.

SL. 1. D. VELASQUEZ: PREDAJA BREDE.

»Gospod, bodite sedaj samemu sebi luč in iščite v svoji misli. Vi ste izgubili najlepšo stvar. Vi ste izgubili spomin, ki se Vam vrača, ali najlepša slika je še skrita v Vaši duši. Iščite v svoji duši, v svojem srcu! Se spominjate svoje zadnje vožnje v vlaku?«

»Da, častita!«

»Ali je sedelo poleg Vas kako dekle?«

Ne. Bil je gospod. Štiri je ura, je rekel.«

»Ste videli tisti dan, morda malo poprej kako dekle? Imela je črno obleko in...«

»Ne, ne, obleka ni bila črna.«

»Rdeča?«

»Ne, ne.«

»Bela?«

»Da. Kot srebro. Velika senca tik ob vlatku...«

»Črni lasje?«

»Zlatorumeni lasje. Velika senca...«

»Modre oči, široke modre oči?«

Skočil sem s stola in zbežal po vrtu. Moj Bog, čudno je vse in grenko kot bridkost. Od daleč se sliši Valčin smeh. Kaj naj pomeni Valčin smeh?... —

Vso noč sem bil sam sebi luč. Prišlo je spoznanje. Videl sem sliko. Estera, otrok moje duše! O Bog, ugasni zopet luč, ki si mi

jo prižgal. Estera, Estera! Videl sem te nocoj na vsemirskem otoku. Poleg nog ti raste roža ljubezni, nad teboj veliki Bog in v tebi neskončna lepota pogleda, v katerem se je zrcalil Bog in roža ljubezni. Estera, kje v višavah so tvoje modre oči, kje v višavah je tvoje telo, ki sem ga dan poprej, ko je umrlo, imel v svojem naročju. Estera, otrok moje duše. Samo jaz sem te poznal in nihče drugi in samo jaz sem vzel vso bridkost tvoje smrti nase. Prevelika je bila in Bog mi jo je hotel zastreti s tenčico pozabe, ki je manjša od bridkosti. Smej, smej se, Valči! Norec sem hotel biti luč in svetiti sam sebi. Smej se, smej, Valči! Naj tvoj smeh napolni ves ta molčeči vrt...

Zahvaljujem se Ti, o Bog, za bridkost, ki je lepa v lepem spominu.

»Spoznal Vas je Gospod vrednega, da boste lahko nosili križ,« je rekla sestra Pija. Pripeljala je Valči s seboj. Valči pa je imela v naročju kito rož. Ni se smejala več. Uprla je tihi pogled v me in mi nudila cvetje. Vzel sem jo v naročje in zdelo se mi je, da jokam.

»Skopnel je sneg. Glejte rože z gredic,« je nadaljevala sestra. Poslal Vam je Gospod luč, da boste lahko svetili samemu sebi. Spo-

minjajte se, da sem Pija. Tudi jaz sem sprejela križ v te svoje roke. V križu je sladkost, gospod!«

Zagledal sem se v njen obraz. Tudi ona ima modre oči, velike dobre modre oči.

Iz bolniške kapele je zapelo prečudno lepo pomladno zvonjenje.

Zahvaljujem se Ti, o Bog, za bridkost, ki je lepa v lepem spominu.«

JULIJAN SEVER.

FRANCE BEVK.

11.

V Julijanovi bolezní se je nenadoma sprevrglo. Težak vzduh je legel nad mesto in tiščal na ljudi, megla se je zagvozdila v ulice.

Julijan je čutil svinec v žilah. Draženje v grlu se je povečalo, ko je pogledal zvečer na toplomer, se je prestrašil. Tiste dni je s strahom opazil na sebi nov pojav. Izpod lopatic ga je zbadalo, da se je sključil v postelji in tako zabranil bolečino, ki je nehala kljuvati. Stresel ga je mraz in ga je tresel v groznici, da je trepetala postelja. Obenem je čutil, da lije pot z njega. Rjuhe so se prijemale telesa.

Občutil je zmedenost. Ko je stopila mati k postelji, je jedva slišal njeno besedo. Vse črke njenega govora so plesale razvrščene pred njegovimi očmi. Zmislila ni spoznal. Njegov govor je bil zmeden, kakor da se pogovarja glušec in ne more zadeti prave vsebine vprašanj, ki jim je treba odgovarjati.

Kadarkoli se je znova zavedel tega, se je preplašil. Predvsem radi matere, ki ga je gledala neznano mило. Močna vera, ki je živela trdno v nji, da ga bo ozdravila, je pričela pešati. Tudi iz Julijana se je dvignil dvom in pisal težke poglede, ki so prosili odpuščanja.

Odpuščanja, čemu? Radi matere? Radi dekleta, radi mladega življenja?

Objelo ga je hrepenenje po naravi, po solncu, po čemerkoli, duša je zaželela ven, iz mraka in iz megle.

Tretji dan nepremičnega razmišljanja v postelji je zaželel videti svoje dekle. Spomnil se je na mater in je bila želja večja kot strah pred ženo, ki je stala zaskrbljena ob postelji kot kip. Dejal je:

»Ali me sme obiskati Anica?«

Mati je gledala. Njene oči so bile temne; iz temine je sijala majhna svetla sličica ljubezni do sina. Ta sličica se je izkopala polagoma iz mržnje in se večala.

V nočeh se je vpraševala: Kdo je ta ženska? Ni našla miru ob misli nanjo. Vedela je, da je hči premožnega posestnika in trgovca, ki se je brigal zanjo toliko, da je izmed mnogih hčera dal edino njo v šole, da se zdaj ubija z otroki in živi svobodno življenje. Oče je veseljak in se ne briga zanjo.

Stisnjene ustnice so molčale. Počasi je obrnila misel od Anice in je videla sina bolnega pred seboj, ki nosi edino željo v srcu. Videla je, da se očetov izraz pomika na njegov obraz...

To jo je zmeščalo. In kar bi ne bila nikoli storila, je storila zdaj. Prijela ga je za roko:

»Piši ji.«

Ko je prejel odgovor, se je bil že dvignil iz postelje. Pisala je, da ne more priti. In kot za poraz je bil na dopisnici poleg njenega imena podpisan Vencelj.

Saj je prav tako. Življenje ne more pisati drugače — je dahnilo skozi možgane in se grenko obrnilo v njem. S kakšno pravico naj priklene dekliško mladost k mračni ljubezni, ko ji ne more zagotoviti sreče...

To bi bila misel boljšega, vseobjemajočega človeka. Oglašal pa se je nekdo drugi za steno in glušil besede prvega; ta je zahteval zase, drobnil je večnost v drobne trenutke sedanjosti.

In kakor da je Julijan stopil iz teh dveh delov v sebi in jih je zrl z viška in modro prepoznal, se je nasmehnil. Spravil je pismo in je sklenil, da se ne bo vznemirjal.

Pri večerji se je smehljal. Mati ga je zrla, njene misli so tkale: »Čuden je ta človek kot njegov oče. Ne morem ga razvozlati.«

Dejala pa je: »Ali si boljši?«

Težko so dela Julijanu ta vprašanja, iz dneva v dan popolnoma enaka. Vprašanja, ki jim je vselej prikimal, če so bila le izgovorjena.

»In vendar ne vem, kaj je zmenoj,« je pristavil. »Izginja in se spovrača. Vedno bo slabše. Kakor bi se dvigal po stopnicah.«

»Zakaj ne greš na jug?« ga je vprašala mati s trohico očitka v glasu, kakor da ga je neštetokrat silila, a se je bala, da je ne zapusti.

Julijan je skomizgnil z rameni. Imel je pripravljeno besedo, ni je izrekel.